

КРАЩЕ. СУЧАСНЕ. ДИТЯЧЕ

Випуск третій

(Методичні поради батькам, вчителям, бібліотекарям щодо ознайомлення з кращою сучасною українською літературою для дітей)

Значення літературних премій у сучасному суспільстві велике, адже саме завдяки їм масова зіниця зупиниться на котромусь із вартісних імен і таки хоч-не-хоч, а прочитає. А отже, твори таким чином, попри все, доходять до читача й виконують свою функцію

Вадим Скуратівський

Методичні поради містять оновлену інформацію про міжнародні та українські премії в галузі дитячої літератури. Його мета – ознайомити з письменниками та творами для дітей, які були відзначені преміями та здобули перемоги у літературних конкурсах у 2016-2018 рр. Він стане у нагоді бібліотекарям (особливо комплектаторам бібліотечних фондів), батькам, вчителям.

Міжнародні премії та відзнаки

Премія імені Ганса Крістіана Андерсена – найвідоміша та найпочесніша серед міжнародних відзнак в галузі дитячої літератури, її часто називають Малою Нобелівською премією. Вручається за видатний внесок у дитячу літературу найкращим письменникам і художникам-ілюстраторам дитячої книги. Премія започаткована у 1958 році Міжнародним комітетом з дитячої та юнацької літератури ЮНЕСКО, лауреатів оголошують один раз на два роки. Вручається 2 квітня, в день народження видатного данського казкаря.

Ейко Кадоно, японська письменниця (2018)

Премія імені Астрід Ліндгрєн – шведська премія за досягнення в літературі для дітей та юнацтва, заснована урядом Швеції 2002 року на честь видатної дитячої письменниці Астрід Ліндгрєн. Премія вручається щорічно, її лауреатами можуть стати письменники, ілюстратори, диктори чи організації з усього світу, незалежно від мови та національності. Їхні твори повинні мати високий художній рівень та відповідати гуманістичним ідеалам і цінностям, що їх демонструє творчість Астрід Ліндгрєн. Якщо мова йде про організацію, то оцінюється тривалість та результативність її роботи. Переможця премії визначає журі у складі 12 чоловік, в т. ч. один представник родини Ліндгрєн.

Жаклін Вудсон, американська письменниця (2018)

«**Білі круки**» («**Білі ворони**») – це перелік 250 найкращих дитячих книжок із понад 40 країн світу, який складає Мюнхенська дитяча бібліотека. Каталог вважається одним із ключових орієнтирів у світі дитячої й підліткової літератури і не лише представляє найкращі видання, а й визначає домінуючі тенденції для видавців, критиків, продавців книжок – і, звісно ж, для маленьких читачів та їхніх батьків. Процес відбору проходить з-поміж 9 тис. книжок, які щорічно надходять до Міжнародної Молодіжної Бібліотеки з усього світу. Фахівці обирають кілька десятків найкращих і пишуть на них рецензії, які публікуються в «Білих круках».

Іван Франко «Фарбований Лис» (видавництво «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», 2017)

Софія Андрухович, Мар'яна Прохасько «Сузір'я Курки» (2017)

Таня Малярчук «МОХ NOX» (2018)

Українські премії та відзнаки

Національна премія імені Тараса Шевченка – найвища в Україні творча відзнака за вагомий внесок у розвиток культури та мистецтва, заснована 1961 року. За роки існування премії нею нагороджували видатних митців за високоідейні й високохудожні твори та роботи у галузі літератури, образотворчого мистецтва, музики, театрального мистецтва та кінематографії. На здобуття Національної премії висуваються нові оригінальні твори, опубліковані у завершеному вигляді протягом останніх п'яти років, але не пізніше як за півроку до їх висунення на здобуття Національної премії.

З 16 березня 2000 року відповідно до прийнятого Закону України «Про державні нагороди України», Національна премія України імені Тараса Шевченка була віднесена до державних нагород України. Указом Президента України від 4 жовтня 2010 року № 932/2010 визначено, що премія є найпрестижнішою творчою відзнакою за вагомий внесок у розвиток культури.

У 2017-2018 рр. за твори дитячої літератури письменники не відзначались.

Премія Кабінету Міністрів України імені Лесі Українки за літературно-мистецькі твори для дітей та юнацтва присуджується щороку до дня народження Лесі Українки – 25 лютого за твори, які сприяють вихованню підростаючого покоління у дусі національної гідності, духовної єдності українського суспільства та здобули широке громадське визнання. Заснована 1970 року як Літературна премія імені Лесі Українки, з 2004 року вона стала Премією Кабінету Міністрів України. У номінації «Літературні твори для дітей та юнацтва» були відзначені книги:

Ганна Чубач «Малюємо, читаємо, пишемо» (2016)

Марія Мороз (Морозенко) «Іван Сірко – великий характерник», «Іван Сірко – славетний кошовий», «Я закохалася» (2017)

«Українська книжка року» – щорічна премія Президента України, заснована 2009 року. Присуджується указом Президента України до Дня працівників видавництва, поліграфії і книгорозповсюдження з метою відзначення авторів, видавництв та видавничих організацій, які зробили значний внесок у популяризацію української книжки та розвиток вітчизняної видавничої справи. Одна з номінацій – «За сприяння у вихованні підростаючого покоління» — книжковому виданню творів дитячої літератури, посібнику або підручнику для дошкільників, учнів чи студентів. Переможцями стали:

Тетяна Стус (Щербаченко) «Іжак Вільгельм» (2017)

Григорій Фалькович «Шалахмонеси. Вірші для дітей» (2018)

«Коронація слова» – міжнародний літературний конкурс романів, п'єс, кіносценаріїв, пісенної лірики та творів для дітей. Метою конкурсу є підтримка новітньої української культури, пошук нових імен, видання найкращих романів книжками, стимулювання й підтримка сучасного літературного процесу кіно й театру, і як наслідок — наповнення українського ринку повнокровною конкурентоспроможною літературою, а кіно й театру — якісними українськими фільмами й п'єсами. Володарі перших премій у номінації «Прозові твори для дітей»:

Олена Терещенко «Скарб вікінгів» («Кращий прозовий твір для дітей», 2017)

«Молоду Коронацію» започаткували в 2018 році засновники Міжнародного літературного конкурсу «Коронація слова». Мета нового конкурсу – показати всі обрії вітчизняної дитячої літератури, розкрити нерозвіданий літературний потенціал молоді та привернути увагу до проблем підлітків через їх вираження у письмовому слові.

Олександра Мудрак «У лабіринтах доль» («Романи і повісті. Діти для дітей», 2018)

Аліна Максакова «Пантеон Свободи» («Романи і повісті. Діти для дітей», 2018)

Наталія Бонь «Більше щоденників я не пишу» («Романи і повісті. Дорослі для дітей», 2018)

Євангеліна Краснікова «Очима чи душею» («Мала проза. Діти для дітей», 2018)

Марія Калінічева «Мандрівниця Дейзі» («Мала проза. Діти для дітей», 2018)

Альона Кабалюк «Мій друг людина» («Мала проза. Діти для дітей», 2018)

Вадим Чабан «0628» («Мала проза. Діти для дорослих», 2018)

Валентина Михайленко «Смілий» («Мала проза. Дорослі для дітей», 2018)

Лауреат спеціальної премії від дитячого журі «Вибір дітей»

Наталія Бонь «Більше щоденників я не пишу» («Кращий прозовий твір. Дорослі для дітей старшого шкільного віку», 2018)

«Книжка року» - це рейтинг книжок, який проводить Центр рейтингових досліджень «Еліт-Профі» як благодійну акцію для просування українського книговидавництва. З 1999 року визначення кращих книжок року найавторитетнішими експертами країни стало щорічним. У номінації «Дитяче свято» перемогли:

Сашко Дерманський «Маляка і Гаплик», «Маляка і Навіжений дракон», «Маляка – принцеса Драконії» («Книжки для малечі», 2016)

Григорій Фалькович «Шалахмонеси. Вірші для дітей» («Твори для школярів молодших і середніх класів», 2016)

Вільям Шекспір «Ромео і Джульєтта» («Підліткова та юнацька література», 2016)

Богдан Тихолоз, Наталя Тихолоз «Франко від А до Я» («Пізнавальна книга», 2016)

«Велика ілюстрована книга казок» (видавництво «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА») («Книжки для малечі та молодших школярів», 2017)

Анна Коршунова «Комп і компанія» («Твори для школярів середніх класів», 2017)

Дара Корній «Духи природи» («Підліткова та юнацька література», 2017)

Ярина Винницька, Юлія Табенська, Дмитро Осипов «Наречена» («Пізнавальна та розвиваюча книга», 2017)

Леонід Ушкалов «Шевченко від А до Я» («Пізнавальна та розвиваюча книга», 2017)

Книга року «Глиняний кіт» за версією Національної спілки письменників України: визначення переможців кращих книжок року відбувається у номінаціях: «Поезія», «Проза», «Драматургія», «Критика, літературознавство», «Публіцистика, есеїстика», «Художній переклад», «Дитяча література», «Антологія». Експертами конкурсу «Книга року «Глиняний кіт» є представники Національної спілки письменників України, Інституту літератури НАН України ім. Т.Г. Шевченка, Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка, Національного музею літератури України і газети «День». У рейтинговій акції також беруть участь українські видавництва. У номінації «Дитяча література» перемогли:

Григорій Фалькович «Шалахмонеси. Вірші для дітей» (2017)

Ганна Буяджи «Микитась Боровичок» (2018)

Анастасія Нікуліна «Сіль для моря, або Білий кит» (2018)

Книга року Бі-Бі-Сі (BBC) – літературна нагорода україномовним літературним творам, що присуджується Британською телерадіомовною корпорацією (Бі-Бі-Сі). Із 2012 року премія оголошується у двох категоріях: «Книга року BBC» та «Дитяча Книга року BBC».

Номінують книги на конкурс видавництва, переможця визначає журі. Від одного видавництва у кожній категорії організатори приймають до трьох повноформатних книжок нової української прози, виданих у період між щорічним Львівським форумом видавців (проходить у вересні), а видавництвам книжок попередніх переможців дозволяється додатково номінувати одну книгу автора-переможця. Переможці у категорії «Дитяча Книга року BBC»:

Галина Ткачук «Тринадцять історій у темряві» (2016)

Анна Коршунова «Комп і компанія» (2017)

«**Найкраща Книга Форуму видавців**» – премія, що вручається з 1994 року, і якою визначаються найкращі українські видання. Щороку на здобуття премії номінуються не менше, ніж 300 книжок від понад 100 видавництв. Унікальним є склад журі, члени якого підбираються за професійною ознакою: літератори (письменники та перекладачі); літературознавці та літературні критики; бібліотекарі; педагоги; науковці; бізнесмени; митці; журналісти; громадські діячі; політики та державні службовці. Відзначались в т. ч. книги для дітей:

Оксана Була «Зубр шукає гніздо» (2017)

Ульф Старк «Маленька книжка про любов» (2017)

Яна Подосельнік «Глосарій моди» (2017)

«Улюблені вірші». Кн. 3 (видавництво «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», 2018)

Елена Фавілі «Казки на ніч для дівчат-бунтарок» (2018)

Наталія Нагорна «Повернутися з війни» (2018)

Відзнака «Золотий письменник України» заснована Тетяною та Юрієм Логушами у 2012 році та надається письменникам-романістам Міжнародним Благодійним Фондом «Мистецька Скарбниця» з метою: відзначити та вшанувати тих українських письменників, чії романи здобули широке визнання читачів, про що свідчать тиражі їхніх творів, які сумарно перевищують 100 тисяч примірників, виданих у формі паперової книжки за період від початку 2000-го року до теперішнього часу; донести до свідомості суспільства вагомість знайомства із «Золотими письменниками» України для ще більшої популяризації їхніх творів та збільшення накладів; сприяти розвитку українського красного письменства в Україні та в цілому світі.

Список «Золотих письменників» доповнився письменниками, які пишуть для дітей: **Тамара Коломієць, Галина Вдовиченко, Іван Драч, Михайло Слабошпицький, Дмитро Павличко**

«**Краща книга Рівненщини**» – літературний конкурс, заснований Рівненським обласним відділенням Української бібліотечної асоціації та проводиться у партнерстві з бібліотеками області з 2009 року. Переможці у номінації «Краще видання для дітей»:

Анна Лимич «Ельвіра в Країні Котів» (2017)

Олена Медведєва «Рівненський Буквар» (2018)

Премія імені Леоніда Куліша-Зіньківа заснована Сарненською районною державною адміністрацією у 2010 році з метою увіковічення пам'яті нашого земляка, українського поета й прозаїка. Присуджується поетам, письменникам у галузі дитячої літератури, які своєю творчістю популяризують українську книгу, сприяють вихованню патріотизму, любові до рідного краю у дітей та підлітків. Лауреати премії:

Петро Велесик за внесок у розвиток української дитячої літератури (2017)

Додаток 1

Список книг та авторів, відзначених нагородами

Андрухович С., Прохасько М. «Сузір'я Курки»

Бонь Н. «Більше щоденників я не пишу»

Була О. «Зубр шукає гніздо»

Буюджи Г. «Микитась Боровичок»

Вдовиченко Г.

Велесик П.

«Велика ілюстрована книга казок»

Винницька Я., Табенська Ю., Осипов Д. «Наречена»

Вудсон Ж.

Дерманський С. «Маляка і Гаплик», «Маляка і Навіжений дракон», «Маляка – принцеса Драконії»

Драч І.

Кабалюк А. «Мій друг людина»

Кадоно Е.

Калінічева М. «Мандрівниця Дейзі»

Коломієць Т.

Корній Д. «Духи природи»

Коршунова А. «Комп і компанія»

Краснікова Є. «Очима чи душею»

Лимич А. «Ельвіра в Країні Котів»

Максакова А. «Пантеон Свободи»

Медведева О. «Рівненський Буквар»

Михайленко В. «Смілий»

Морозенко М. «Іван Сірко – великий характерник», «Іван Сірко – славетний кошовий», «Я закохалася»

Мудрак О. «У лабіринтах доль»

Нагорна Н. «Повернутися з війни»

Нікуліна А. «Сіль для моря, або Білий кит»

Павличко Д.

Подосельнік Я. «Глосарій моди»

Слабошпицький М.

Старк У. «Маленька книжка про любов»

Стус Т. «Їжак Вільгельм»

Терещенко О. «Скарб вікінгів»

Тихолоз Б., Тихолоз Н. «Франко від А до Я»

Ткачук Г. «Тринадцять історій у темряві»

«Улюблені вірші»

Ушкалов Л. «Шевченко від А до Я»

Фавілли Е. «Казки на ніч для дівчат-бунтарок»

Фалькович Г. «Шалахмонеси. Вірші для дітей»

Франко І. «Фарбований Лис»

Чабан В. «0628»

Чубач Г. «Малюємо, читаємо, пишемо»

Шекспір В. «Ромео і Джульєтта»

Список використаних інтернет-ресурсів:

<https://bokmal.com.ua/tag/lindgren-memorial-award/>

<http://litakcent.com/2017/10/12/dvi-ukrayinski-knizhki-uviyshli-do-katalogu-bili-kruki/>

<https://barabooka.com.ua/knizhka-tani-maljarchuk-u-katalozi-bili-kruki-2018/>

https://uk.wikipedia.org/wiki/Національна_премія_України_імені_Тараса_Шевченка_-_лауреати_2017_року

<https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2397494-viznacili-peremozciv-premii-imeni-lesi-ukrainki.html>

<https://nbukids.wordpress.com/tag/літературна-премія-імені-лесі-україн/>

<https://www.president.gov.ua/documents/2852018-24970>

<https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2163323-premia-ukrainska-knizhka-roku>

=
[nazvala](#)

=
[nominativ](#)

=
[html](#)

<https://www.president.gov.ua/documents/1372017-21882>

<http://koronatsiya.com/peremozhci-multimistekogo-literaturnogo-konkursu-moloda-koronaciya-2018/>

<nrcu.gov.ua/news.html?newsID=71245>

<https://tsn.ua/books/stali-vidomi-peremozhci-reytingu-knizhka-roku-2016-883938.html>

<https://vechirnykiiev.com.ua/news/literaturni-pidsumky-roku-hlynyanyy-kit-foto>

https://www.bbc.com/ukrainian/topics/book_award

<https://www.bbc.com/ukrainian/in-deptu-41829144>

<https://zaxid.net/u-lvovi-nazvali-naykrashhi-knigi-25-book-forum-n-1466102>

<https://24tv.ua/forum-vidavtsiv-2018-u-lvovi-obrali-naykrashhu-knigu-n-1034940>

https://uk.wikipedia.org/wiki/Золоті_письменники_України